

Brussels, 23.4.2018. 2018/0106(COD). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52018PC0218>.

12. Офіційний сайт Європарламенту: URL: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180607IPR05239/eu-wide-rules-for-safety-of-drones-approved-by-european-parliament>.

13. European Parliament legislative resolution of 16 April 2019 on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on the protection of persons reporting on breaches of Union law. URL: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0366_EN.html?redirect#BKMD-11.

14. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23 грудня 1993 року № 3782-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12>.

15. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / Наук. ред. Хавронюк М.І. Київ : Ваіте, 2018. 472 с.

16. Корупція в Україні: питання протидії / за заг. ред. В.М. Гарашука. Харків : ФОП Панов А.М., 2015. 168 с.

ЛЕГКА О. В.,

доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінально-
правових дисциплін
(Дніпровський гуманітарний
університет)

НЕГОДЧЕНКО В. О.,

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінально-
правових дисциплін
(Дніпровський гуманітарний
університет)

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-3-2-12>

**ОСОБЛИВОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ
ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ
ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ КОРУПЦІЄЮ**

У статті проаналізовані основні положення чинного законодавства України, які регулюють питання адміністративної відповідальності державних службовців за вчинення правопорушень, пов'язаних із корупцією, а також з'ясовано особливості притягнення державних службовців до адміністративної відповідальності.

Ключові слова: державний службовець, адміністративна відповідальність, корупція, правопорушення, стягнення.

В статті проаналізовані основні положення діючого законодавства України, регулюючі питання адміністративної відповідальності державних службовців за скоєння правопорушень, пов'язаних з корупцією, а також висвітлені особливості притягнення державних службовців до адміністративної відповідальності.

Ключеві слова: державний службовець, адміністративна відповідальність, корупція, правопорушення, стягнення.

The article analyzes the main provisions of the current legislation of Ukraine that regulate the issues of administrative responsibility of civil servants for committing offenses connected with corruption, as well as clarifies the peculiarities of bringing civil servants to administrative liability.

Key words: civil servant, administrative responsibility, corruption, offenses, penalties.

Постановка проблеми. Специфіка функцій державних службовців обумовлює наявність у них владних повноважень, реалізація яких зачіпає найважливіші сторони соціального життя кожного і спонукає до вчинення певних дій, які іноді можуть мати тяжкі наслідки. Відповідальність за правопорушення, скоєні державними службовцями, має певні особливості і безпосередньо пов'язана із проблемою запобігання корупції.

В Україні реформування антикорупційного законодавства здійснюється одночасно з реформуванням законодавства про державну службу. Незважаючи на позитивні зрушення у реформуванні державної служби, у діяльності її органів існують проблемні питання та теоретичні прогалини, що вимагає застосування якісно нових підходів. Зважаючи на це, а також враховуючи постійні зміни у законодавстві, питання щодо притягнення державних службовців до адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, є досить актуальним.

Метою статті є визначення сутності та особливостей притягнення державних службовців до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень, пов'язаних із корупцією.

Виклад основного матеріалу. Адміністративна відповідальність державних службовців за правопорушення, пов'язані з корупцією, передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) та Законом України «Про запобігання корупції».

Державний службовець згідно п. 2 ст. 1 розділу I Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII, громадянин України, який займає посаду державної служби в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті (секретаріаті) [1]. Відповідальність державного службовця – здатність усвідомлювати і виконувати покладені на нього завдання та обов'язки, передбачати наслідки своїх вчинків, дій та бездіяльність як у сфері наданих повноважень, так і в суспільній сфері [2; 3]. Юридична відповідальність настає у разі порушення передбачених законодавством норм, суб'єктом яких виступають державні службовці.

Згідно із ч. 1 ст. 21 Закону України «Про запобігання корупції» державного службовця можна притягти до кримінальної, адміністративної, дисциплінарної та цивільно-правової відповідальності за вчинення корупційних правопорушень [4]. До державного службовця відповідно до чинного законодавства не застосовуються окремі види покарань (на цю категорію осіб поширюються лише обмеження, визначені Законом України «Про запобігання корупції»), тобто правовий статус державного службовця відрізняється від статусу загального суб'єкта правопорушення.

Запобігання корупційним проявам відповідно до чинного законодавства України передбачається шляхом встановлення відповідних обмежень, передбачених гл. 13 КУпАП: ст. 172-4 (порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяль-

ності), ст. 172-5 (порушення обмежень щодо отримання подарунків), ст. 172-6 (порушення вимог фінансового контролю), ст. 172-7 (порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів), ст. 172-8 (незаконне використання інформації, що стала відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків), ст. 172-9 (невжиття заходів щодо протидії корупції) [5].

Корупційні правопорушення можуть бути класифіковані на дві групи. До першої основної групи належить сукупність правопорушень, безпосередньо визначених у Законі України «Про запобігання корупції», чинним адміністративним і кримінальним законодавством, які як кваліфікуючу ознаку мають використання службового становища з метою отримання неправомірної вигоди від інших осіб. До другої групи правопорушень (до похідних правопорушень, пов'язаних із корупцією) належать правопорушення, спрямовані на приховування незаконно отриманих грошей, речей, інших видів майна, в тому числі вчинення дій, які перешкоджають запобіганню корупції.

Статтею 2 Закону України «Про державну службу» передбачено, що до суб'єктів адміністративної відповідальності належать не всі державні службовці, а лише посадові особи – «керівники та заступники керівників державних органів та їх апарату, інші державні службовці, на яких законами або іншими нормативними актами покладено здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій» [1]. Зазначимо, що, відповідно до ст. 14 КУпАП, посадові особи притягаються до адміністративної відповідальності за «правопорушення, пов'язані з недотриманням встановлених правил у сфері охорони порядку управління, державного і громадського порядку, природи, здоров'я населення та інших правил, забезпечення виконання яких належить до їх службових обов'язків» [5]. Проте у вищезазначеному формулюванні відсутня конкретизація, що може призвести до непорозумінь та застосування правил аналогії.

Акцентуємо увагу на тому, що повноваження складати протоколи про адміністративні правопорушення надано посадовим особам Національної поліції України, Служби безпеки України та прокуратури. Протягом трьох діб із моменту складання протоколу про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, він надсилається до місцевого загального суду за місцем вчинення правопорушення. Крім того, до органу державної влади, органу місцевого самоврядування, керівника підприємства, установи чи організації, де працює особа, надсилається відповідне повідомлення про складання протоколу. Розгляд справ про адміністративні правопорушення здійснюють районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди.

Притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, має наступні наслідки:

- автоматичне внесення особи, притягнутої до адміністративної відповідальності, до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення;
- припинення та трирічна заборона на зайняття посад державної служби у разі притягнення до адміністративної відповідальності працюючого державного службовця (ст. 84 Закону України «Про державну службу»);
- обмеження щодо вступу на державну службу осіб, які притягалися до адміністративного стягнення, протягом трьох років з дня набрання відповідним рішенням суду законної сили (ст. 12 Закону України «Про державну службу»).

Так, наприклад, *державний службовець ОСОБА_1 подав щорічну електронну декларацію 02.04.2018 року. В судовому засіданні ОСОБУ_1 було визнано винною у вчиненні правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 172-6 КУпАП і накладено стягнення у вигляді штрафу. Рішення суду набрало законної сили 29.04.2018 року. Отже, ОСОБА_1 не має права займати посади державної служби до 29.04.2021 р.*

За окремі корупційні злочини Кримінальним кодексом України передбачено менше покарання, ніж за адміністративне правопорушення. Так, у випадку, коли особа, яка перебуває на державній службі, вчинила корупційний злочин, до неї може застосовуватися забо-

рона протягом трьох років як обіймати певні посади, так і займатися певною діяльністю [6]. Тут кримінальний кодекс містить потужну дискрецію (рішення посадової особи або державного органу, обране на власний розсуд) – можливість ухвалювати рішення на власний розсуд, неоднозначно тлумачити законодавство, вибірково застосовувати санкції представником держави (як приклад, хабарник може отримати умовний строк і продовжуватиме перебувати на державній службі).

У КУпАП передбачено відповідальність тільки за правопорушення, пов'язані з корупцією і не закріплено відповідальності за корупційні правопорушення. Зокрема, ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» визначено, що «корупційне правопорушення – діяння, що містить ознаки корупції, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та / або цивільно-правову відповідальність» [5].

Інформація щодо осіб, притягнених до відповідальності та відносно яких судами прийняті та набрали законної сили відповідні рішення, вноситься до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення, формування якого регламентовано Положенням про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні правопорушення від 11.01.2012 № 39/5 [7]. З Єдиного державного реєстру до Міністерства юстиції України з метою формування реєстру корупціонерів (Порядок надсилання електронних копій судових рішень щодо осіб, які вчинили корупційні правопорушення від 26.01.2012 № 12/152/5) [8] надсилаються електронні копії судових рішень, які набрали законної сили, з відомостями, які не можуть бути відкриті для загального доступу (адміністративні правопорушення, передбачені главою 13-А КУпАП; злочини – ст.ст. 191, 262, 308, 312, 313, 320, 354, 357, 364–370, 410, 423, 424 КК; цивільно-правова відповідальність за вчинення корупційних правопорушень) [9].

Особу, відносно якої складено протокол про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, може бути відсторонено від виконання службових повноважень за рішенням керівника органу, в якому вона працює, до закінчення розгляду справи судом (ч. 5 ст. 65 Закону України «Про запобігання корупції»). У зв'язку із відсутністю складу адміністративного правопорушення, особі, відстороненій від виконання службових повноважень, відшкодовується середній заробіток за час вимушеного прогулу, пов'язаного з таким відстороненням.

П. 3 ч. 1 ст. 84 Закону України «Про державну службу» передбачено, що «однією з підстав для припинення державної служби у зв'язку із втратою права на державну службу або його обмеженням є набрання законної сили рішенням суду щодо притягнення державного службовця до адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язане з корупцією» [1].

У випадку набрання законної сили рішенням суду щодо притягнення державного службовця до адміністративної відповідальності за корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення, суб'єкт призначення зобов'язаний звільнити державного службовця у триденний строк із дня настання або встановлення зазначеного факту (ч. 2 ст. 84 Закону України «Про державну службу») [1]. Згідно положень ст. 285 КУпАП, «постанова суду про накладення адміністративного стягнення у триденний строк із дня набрання нею законної сили направляється відповідному органу державної влади, органу місцевого самоврядування, керівникові підприємства, установи чи організації ... для вирішення питання про притягнення особи до відповідальності, усунення її згідно із законодавством від виконання функцій держави, якщо інше не передбачено законом, а також усунення причин та умов, що сприяли вчиненню цього правопорушення» [5]. Іншими словами, підставою для припинення державної служби у зв'язку із втратою державним службовцем права на державну службу, є вчинення державним службовцем адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, яке підтверджено рішенням суду та набрало законної сили.

Згідно ст. 22 КУпАП, «при малозначності вчиненого адміністративного правопорушення орган (посадова особа), уповноважений вирішувати справу, може звільнити порушника від адміністративної відповідальності і обмежитись усним зауваженням» [5].

Висновки. Притягнення державних службовців до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень, пов'язаних із корупцією, регламентовано нормами Кодексу України про адміністративні правопорушення та Закону України «Про запобігання корупції». Розгляд справ про адміністративні правопорушення здійснюють районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди. Суб'єктами адміністративної відповідальності є не всі державні службовці, а лише посадові особи.

Інформація щодо осіб, притягнених до адміністративної відповідальності, автоматично вноситься до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. На державних службовців протягом трьох років з дня набрання рішенням суду законної сили поширюються обмеження щодо вступу на державну службу.

Список використаних джерел:

1. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 4. С. 43.
2. Державна служба: навчальний посібник / за ред. С.М. Серьогіна. Київ: Сік груп Україна, 2012. 526 с.
3. Адміністративна відповідальність державного службовця в Україні: питання теорії і правового регулювання : монографія / С.В. Ківалов, Л.Р. Біла-Тіунова, Л.М. Корнута. Одеса : Фенікс, 2013.
4. Про запобігання корупції: Закон України 14 жовтня 2014 року. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 49. С. 2056.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/80731-10>.
6. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 234-III. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2341-14>.
7. Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні правопорушення від 11.01.2012 № 39/5. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0028-12>.
8. Порядок надсилання електронних копій судових рішень щодо осіб, які вчинили корупційні правопорушення від 26.01.2012 № 12/152/5. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0012750-12>.
9. Онищук О.О. Концептуальні засади запобігання та протидії корупції в Україні. *Адвокат*. 2010. № 9. С. 35–37.

